

folklor/edebiyat'tan

Sosyal bilimler, bu alanı oluşturan komşu disiplinlerin biribirini beslemesiyle zenginleşen bir alan. Dergimiz, alt başlığında yer alan kimlik bilgileri ve hiç kuşkusuz on beş yıllık bir süreci geride bırakmış yayın hayatıyla, bunun somut örneklerinden birini oluşturmaktadır.

folklor/edebiyat, içeriği ve bu içeriği kapsayan hacmi, yayın periyodu ile sadece ülkemizde değil, hemen bütün dünyada, örneği olmayan bir yayındır. Ayrıca, bu nitelikleriyle akademik yayınların kendilerine mahsus dar okur kesimini de aşarak, geniş bir meraklı kesime ulaşıyor olmasıyla da ayrıcalık taşıyor. Araştırmacı kadar okur ilgisinin de minimize edildiği bir dünyada, bu 'sınırlılığın' aşmanın en pratik yollarından biri, konu çeşitliliği kadar bu çeşitliliği belli bir merak duygusu ve yazarının üslup ustalığı içerisinde verebiliyor olmasını sağlamaktan geçiyor.

Bu sayımız, gündelik hayat pratikleri içerisinde sembolik bir güç ve ritüel olarak Türk kültür hayatında önemli bir yer tutan "bahşiş" verme adeti üzerine, Dr. Aylin Akpınar'ın sosyolojik incelemesiyle başlıyor. Akpınar, 'bahşiş' verme geleneğini, bayramlarda yoksullar ve çocuklara hediye vermekten, düğünlerde dağıtılan hediyelere; ödüllendirmekten dayanışmaya Osmanlı-Türk toplumunun gündelik hayatındaki uygulamalarından yola çıkarak ele alıyor.

Tarih disiplini alanındaki akademik çalışmalarını, edebiyat ve edebiyat sosyolojisinden de besleyerek sürdüren Dr. Mustafa Oral, bu kez Türkiye Türkçesinde geniş kullanım alanı olan 'çifit' adı üzerinde durarak, bunun tarihi, kültürel ve etimolojik serüvenini, özellikle de Osmanlı toponomik kayıtlarını dikkate alarak irdeliyor.

Halk mimarlığı ve sivil mimarlık çalışmalarına ilişkin olarak Türkiye'de değişik ürünler ortaya konmasına karşın, bu yapı örneklerinin siyasal iktidar ve gelenek bağlamında ele alınmış örneklerine pek az rastlanmıştır. Dr. Leyla Alpagut, erken Cumhuriyet dönemi sivil mimarlık örneklerinden biri olan Atatürk Orman Çiftliği içerisindeki bira fabrikası hamamının mimari özellikleriyle birlikte, tasarımın bir 'modernite' projesi olarak nasıl hayat bulmuşluğunu da ele alıyor.

Hem dergimizdeki yazıları hem de başka yayınlardaki çalışmalarıyla üretken bir akademisyen örneği sergileyen Dr. Tülin Arseven bu kez, ünlü yazarımız Elif Şafak'ın 'Siyah Süt' adlı yapıtındaki albasması inanışını; Derya Kılıçkaya ise inanç ve uygulama bağlamında bir başka edebiyatçımız Halikarnas Balıkcısı'nın yapıtlarını ahilik geleneği çerçevesinde; Dr. Beyhan Kanter ise anlatı geleneğimizin bütün inceliklerini büyük bir ustalıkla kullanan, başarılı edebiyatçımız Murathan Mungan'ın Yüksek Topuklar adlı romanını, kadın kimliği ekseninde irdeliyor. Bu sayımızın edebiyat merkezli makelesi oldukça çok. Bunlardan birini de Dr. Fatma Bölükbaşı'nın, Muzaffer İzgü'nün 'Yedi Uyurlar' öyküsünü metinbilimsel çözümleme tekniğiyle ele aldığı çalışma oluşturmaktadır.

Rus ve Ermeni edebiyatı alanındaki akademik çalışmaları yanı sıra, bu alanlar-

daki birikimini karşılaştırmalı yöntemle Türk edebiyatının önemli yapıtlarını ele almada da kullanan Dr. Birsen Karaca, çağdaş Rus edebiyatının öncülerinden, 'Ütopya algılarını değiştiren' Yevegeni Zamyetin'i değerlendiriyor.

Dr. Özge Öztekin, geleneksel divan şiiri algımızın kırılmasında emekleri olan, önemli edebiyat bilimcilerimizden biri. Öztekin'in özellikle XVIII. yüzyıl divan şiirinde toplumsal hayatın izlerini ele alan 'Divanlardan Yansıyan Görüntüler' (2006) adlı yapıtı sözünü ettiğim bu yerleşik algının kırılmasında ciddi bir kaynak olmuştur. Bu sayımızda yer alan ve II. Mahmud'un ok ve tüfek atıcılığını şiir üzerinden okuyan makalesi de yine böyle bir izleğin izdüşümüne örnek oluşturmaktadır. Dr. Medine Sivri ve genç meslektaşı, öğrencisi Ayşegül Ciner de Plautus'un Molière ve Kleist tarafından uyarlanma biçimini, yazıldıkları dönem, kültür ve topluma ait ne gibi izler taşıdığı noktasından hareketle ortaya koymaktadırlar.

Göze mil çekme motifi, destan ve masal geleneğimiz içerisinde önemli unsurlardan biri. Dr. Esra Öner bu motifi, Köroğlu destanına yansıtış biçimiyle ele alıp, irdelemektedir.

İkinci dünya savaşı, geçtiğimiz yüzyıl edebiyatının en önemli temalarından birini oluşturmaktaydı. Ünlü yazar Cengiz Aytmatov'un eserlerinde de bu unsur belirgin bir biçimde yer alır. Dr. Reyhan Çelik ise ünlü yazar Cengiz Aytmatov'un yapıtlarına taşınan ve belirgin olarak da cephe gerisinde kalan savaş teması içerisinde kadın kahramanları anlatmaktadır.

Çocuk müzeleri ve teknoloji merkezleri, gelişmiş toplumların çağdaş yüzünü gösteren önemli kurumların başında gelmektedir. Genç araştırmacılarımızdan Ceren Karadeniz, Frankfurt ve Hamburg örneğinden yola çıkarak Avrupa'daki çocuk müzelerini inceliyor.

Geçmişle gelecek arasındaki köprüünün kurulmasında, yerel kültür örneklerinin önemli bir işlevi olmaktadır. Farklı etnografik özellikleri taşıması ve pazarlama olanağı bulması bakımından da 'bebekler' yerel olduğu kadar uluslararası kültür alışverişinin de simgesel ürünleri oluşturmaktadır. Ülkemizin bilinen en tipik bebeklerinden Soğanlı bebeklerini Neval Sakin ele alıp, değerlendiriyor.

Bu sayımızın çeviri makalesi, Viyana Üniversitesi, Sosyal ve Kültürel Antropoloji profesörlerinden Andre Gingrich'ten Koray Cengiz ve Özer Özbozdağlı'nın ortaklaşa olarak dilimize kazandırdıkları Oryantalizmin Sınırsal Mitleri başlığını taşıyor.

*

Yeni folklor/edebiyat'larda buluşmak dileğiyle...

Metin Turan

Sorumlu Yayın Yönetmeni